

Warszawa, 12 lutego 2008 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Ewa SOWIŃSKA

ul. Śniadeckich 10, 00 656 Warszawa
tel. (022) 696 55 44 fax. (0 22) 629 60 79

ZBIA/500/16-1/2008/ESn

**Pani
Katarzyna Hall
Minister Edukacji Narodowej**

Szanowna Pani Minister,

Oświata integracyjna odgrywa ogromną rolę w aspekcie możliwości wspólnego nauczania dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. Obecne funkcjonowanie szkół integracyjnych lub z oddziałami integracyjnymi przekonuje, że wspólna edukacja dzieci nie obniża poziomu nauczania, a wręcz przeciwnie. Sprzyja także lepszemu rozwojowi dzieci. Nie można przy tym pominąć faktu, że tego typu nauczanie jest efektywne wtedy, gdy w danym oddziale mogą pracować dwaj nauczyciele, a dodatkowo mają zapewnione wsparcie innych specjalistów.

Szanowna Pani Minister, na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwuję zasadnicze zmiany sytuacji związanej z dostępem uczniów niepełnosprawnych do szkół integracyjnych lub oddziałów integracyjnych, co związane jest ze zmianą myślenia o wsparciu tej grupy dzieci i młodzieży. Niemniej jednak szkół, w funkcjonowanie których wpisane jest wyraźne spełnienie określonych warunków organizacyjnych i tzw. przestrzennych w odniesieniu do dzieci niepełnosprawnych, jest wciąż mało. Zdarza się także, w przypadku szkół integracyjnych, że sam proces rekrutacji dzieci nie jest doskonały. Oparty jest bowiem na szczegółowej analizie orzeczeń, decyzji zespołu nauczycieli oraz przede wszystkim na możliwościach kadrowych i bazowych szkoły.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) zapewnia w szczególności możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Stąd jednoznacznie wynika, że podmiotem edukacji jest człowiek, jej celem przede wszystkim jego rozwój polegający na przygotowaniu do niezależnego, samodzielnego i twórczego życia. O jakości tejże edukacji świadczy natomiast stopień zaspokajania specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Docelowo więc każda szkoła, niezależnie od jej typu, powinna być przygotowana na przyjęcie dziecka niepełnosprawnego. Mam tu na myśli nie tylko przygotowanie środowiska szkolnego, ale też przestrzeni, która często niedostosowana do potrzeb np. dzieci z niepełnosprawnością ruchową ogranicza możliwości wyboru szkoły.

Dzięki reformie oświaty w ustawodawstwie udało się już wprowadzić wiele korzystnych zmian. Bez wątplenia obecna polska szkoła otwiera się na problemy każdego dziecka. Nie można jednak zapominać, że od stopnia zaangażowania osób dorosłych, decydentów będzie zależał dalszy rozwój takiego patrzenia na dziecko. Nie wystarczą tutaj jednak wyłącznie dobre chęci ze strony nauczycieli, dzieci, ich rodziców. Tym samym pragnę podkreślić, że nie kwestionuję bynajmniej funkcjonowania szkół specjalnych, gdyż często to środowisko właśnie jest, ze względu na warunki, najkorzystniejsze dla dziecka. Wszystko zależy jednak od typu i stopnia niepełnosprawności.

Uważam, że ten jak najbardziej pozytywny stan otwartości szkoły, wymaga ogromnego wsparcia państwa polskiego poczynając od zmian w programie studiów przygotowujących kadrę pedagogiczną do pracy w zawodzie, poprzez dokształcanie nauczycieli, ze szczególnym zwróceniem uwagi na kształcenie postaw i umiejętności zawodowych. Wydaje się zasadne, by wszystkie uczelnie pedagogiczne wprowadziły elementy kształcenia w zakresie pedagogiki specjalnej oraz terapii pedagogicznej. Konieczne jest wspieranie przemian świadomości społeczeństwa polskiego w zakresie uznania prawa osób niepełnosprawnych do pełnej integracji ze społeczeństwem, warunkujących przełamanie stereotypów. Potrzeba również wsparcia w pozyskaniu środków finansowych m.in. na likwidowanie barier architektonicznych. Upowszechnienie lub przypomnienie szkołom oraz jednostkom samorządu terytorialnego informacji na temat możliwości jakie stwarza Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie realizacji potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, pozwoliłoby na ułatwienie im szeroko rozumianego startu życiowego.

Dlatego też w trosce o edukację i społeczną integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej na mocy art. 10 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000r., Nr 6, poz. 69) zwracam się z uprzejmą prośbą o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia warunków gwarantujących dziecku niepełnosprawnemu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających mu aktywne uczestnictwo w życiu społeczeństwa.

Z wyrazami szacunku.
J. Jankowski

**MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ**

DKOW-1/MT-532 -9/08

**Pani
Ewa SOWIŃSKA
Rzecznik Praw Dziecka
ul. Śniadeckich 10
00-656 Warszawa**

Szanowne Pani Rzeczniku,

w związku z pismem z dnia 12 lutego br. ZBIA/500/16-1/2008/ESn w sprawie „wspólnego nauczania dzieci zdrowych i niepełnosprawnych” oraz funkcjonowania szkół integracyjnych lub z oddziałami integracyjnymi, uprzejmie informuję.

W Polsce funkcjonują obok siebie trzy formy integracji:

- oddział specjalny w szkole ogólnodostępnej (ta forma integracji realizowana jest od 1962 r.),
- pojedynczy uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej (ta forma integrowania uczniów niepełnosprawnych z pozostałymi uczniami oddziałów ogólnodostępnych została uregulowana po raz pierwszy w polskim systemie oświaty na podstawie instrukcji wydanej przez ówczesne Ministerstwo Oświaty i Wychowania w roku 1983),
- oddział integracyjny (z liczbą uczniów od 15 do 20, w tym od 3 do 5 uczniów niepełnosprawnych – funkcjonuje od 1993 r.).

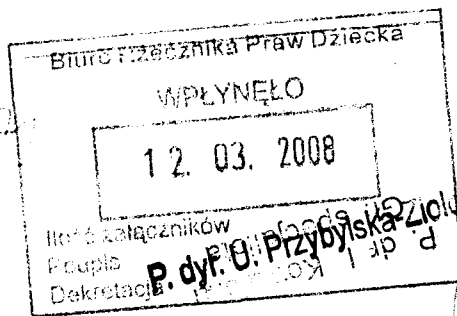
Akty prawne ^[1] i ^[2] wydane na podstawie art. 71b znowelizowanej w roku 2004 ustawy o systemie oświaty zobowiązały wszystkie szkoły realizujące integracyjne formy kształcenia do realizacji m.in.:

- zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego,
- programu wychowania, programu nauczania, programu wychowawczego i programu profilaktyki, dostosowanych do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów z wykorzystaniem odpowiednich form i metod pracy dydaktycznej i wychowawczej,

P. E. Kowalski

P

239

Warszawa 2008-03-07

- zajęć rewalidacyjnych lub zajęć socjoterapeutycznych, stosownie do potrzeb,
- integracji ze środowiskiem rówieśniczym,
- odpowiednich warunków do nauki, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych.

W przedszkolach i szkołach integracyjnych lub z oddziałami integracyjnymi zapewniona została możliwość zatrudniania dodatkowo nauczycieli specjalistów (surdopedagogów, tyflopedagogów, oligofrenopedagogów), w celu m.in. współorganizowania kształcenia integracyjnego.

Uczniom niewidomym, słabo widzącym, niesłyszącym, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, kształcącym się w formach integracyjnych, na takich samych zasadach jak uczniom szkół specjalnych, zapewnia się nieodpłatne podręczniki szkolne i książki pomocnicze.

Na kształcenie uczniów niepełnosprawnych w integracji przeznaczone są odpowiednie środki finansowe stosownie do rodzaju i stopnia niepełnosprawności oraz dodatkowe środki na oddziały integracyjne.

Systematycznie wzrasta liczba uczniów niepełnosprawnych kształcących się w formach integracyjnych.

W roku szkolnym 2001/2002 w szkołach podstawowych i gimnazjach, w oddziałach integracyjnych i w oddziałach ogólnodostępnych uczyło się łącznie 10.285 uczniów podczas gdy w roku szkolnym 2005/2006 - 68.502 uczniów. Natomiast w oddziałach specjalnych zorganizowanych w szkołach ogólnodostępnych uczyło się odpowiednio 421 i 381 uczniów niepełnosprawnych.

Niepełnosprawne dzieci i młodzież wymagający stosowania specjalnej organizacji nauki przyjmowani są do wszystkich form kształcenia na wniosek rodziców i na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Organizacja kształcenia uczniów niepełnosprawnych we wszystkich formach również integracyjnych oraz m.in. zakres pomocy psychologiczno-pedagogicznej świadczonej tym dzieciom zależą od różnych czynników, m.in. od:

- wysokości środków finansowych przeznaczonych na oświatę,
- sprawności działania jednostek samorządu terytorialnego prowadzonych szkół i placówki, dyrektorów tych szkół i placówek oraz rad pedagogicznych,
- świadomości społecznej i zaangażowania społeczności lokalnych na rzecz szkoły,

- jakości nadzoru pedagogicznego sprawowanego nad szkołami i placówkami przez kuratorów oświaty.

Szanowna Pani Rzecznik,

nie każde dziecko, z uwagi na jego indywidualne możliwości psychofizyczne, może osiągnąć powodzenie w nauce szkolnej zorganizowanej w formie integracyjnej i jeszcze nie każda szkoła ma warunki (szczególnie kadrowe) do organizowania kształcenia integracyjnego.

Za tworzenie dobrego klimatu społecznego wokół kształcenia integracyjnego jesteśmy odpowiedzialni wszyscy, m.in. społeczności lokalne, zwłaszcza rodzice dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych, nauczyciele, media, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe.

Nie uregulują za nas tego problemu przepisy prawa oświatowego ani żadne nakazy i zakazy. Należy również pamiętać, że wprowadzanie integracji w szkołach jest procesem i wymaga czasu, potrzebnego do właściwego przygotowania środowiska szkolnego. Nie tylko powszechność, ale przede wszystkim dobra jakość oferty edukacyjnej gwarantuje uczniom niepełnosprawnym powodzenie w nauce szkolnej i podmiotowe traktowanie wśród rówieśników i ich rodziców oraz nauczycieli. Tezę tę potwierdzają liczne przypadki „porażek integracyjnych”, których efektem jest przenoszenie dzieci ze szkół integracyjnych do szkół specjalnych.

Ministerstwo jest za dobrze przygotowanym i właściwie realizowanym kształceniem integracyjnym. Upatruje w tej formie kształcenia wielką szansę osób niepełnosprawnych w ich przysposobieniu do uczestnictwa we wszystkich zakresach życia społecznego na miarę ich możliwości. Ustawa o systemie oświaty i wydane na jej podstawie akty wykonawcze gwarantują właściwą realizację tego zadania.

w/z MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU

Zbigniew Marciniak

^[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. (Dz. U. Nr 19, poz. 166).

^[2] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. (Dz. U. Nr 19, poz. 167).